

Előzetési feltételek
helyben házhoz hord-
va vagy vidékre postán
küldve:

Egész évre 6 frt — kr
Fél évre 3 frt — kr
Negyedévre 1 frt 50 kr

Hirdetések díja:

□ centiméterenként 3
kr. Kereskedők és gyá-
rosok külön árkedvez-
ményben részesülnek.
Bélyegdíj 30 kr.

Nyilttór sora 20 kr.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

KÖZÉRDÉK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Szerkesztői iroda

kiadóhivatal:

Nagyenyedi Könyv-
nyomda és Papírná-
gyár Köszvénytársaság
Főter 38. szám alatt,
hova ugy a lap szelle-
mi részét illető köz-
lemények, mint az
előfizetések és
hirdetések bér-
mentesen küldendők.

Kéziratok nem adat-
nak vissza.

Lelkészek fizetése.

(im) Jegezzük meg, hogy a protes-
táns lelkészek kongruájának rendezése
nem új keletű eszme. Az 1848. XX.
törvényzikk szellemének megfelelő ren-
dezés benne volt a szabadelvű párt
programjában kezdettől fogva. S hogy
napirendre nem kerülhetett, annak ép-
pen száz oka volt, melyek közül az
első az, hogy pénzügyi viszonyaink gá-
tolták a rendezésre vonatkozó javaslat-
nak előterjesztését.

Nagyon nevetséges beszéd tehát a
tisztelt ellenzéki újságoktól, hogy ezt a
törvényjavaslatot Wlassics miniszter a
protestáns papság erélyes mozgalmának
a nyomása alatt „ütötte össze“. Ilyent
maguk a protestáns papok sem állita-
nak, akik — még az elégedetlenek is
— kénytelenek beismerni, hogy a szó-
ban forgó törvényjavaslat minden irány-
ban szabadelvű és nemzeti.

Hatásában méltán sorakozik az az
egyházpolitikai törvények nagyfontos-
ságu alkotásához. S amennyiben ezek
az állam adminisztrációja keretébe von-
ják be az egyházaktól a politikai jellegű
funkciókat, viszont a lelkészek fizetésé-
nek állami rendezése biztosítja az egy-

házi intézmények, a vallás-erkölcsi élet
fennmaradását és fejlesztését a papok
anyagi helyzetének államsegélyvel való
megjavítása által. Szébb és a szabad-
elvűség igényeinek megfelelőbb kiegé-
szítése az egyházpolitikai törvényeknek
alig képzelhető, mint éppen ez a javaslat.

Hogy nemzetiségi aggodalmak, sőt
tiltakozások is föl fognak hangozni, arra
el voltunk készülve. S mikor most az
oláh lapok a felett való tájdmukban
szisszenek fel, hogy ime, a magyar
kormány ráteszi már a papokra is a
kezet, megkötvén a nyelvét „néhány
hitvány forint ellenében“ a szegény ro-
mán papoknak, akiktől az adott esetben
hűség kívántatik meg az állameszme
iránt; mikor ezek az újságok így jaj-
veszékelnék: akkor mi egyáltalában nem
vagyunk meglepetve. Érzékenyebb elemi
csapás a nemzetiségi agitációk jól mű-
velt talaját nem is érthette volna.

A törvényjavaslatnak ez a hatása
már most is kielégíthet minden becsü-
letes magyar állampolgárt.

De hogy a protestáns lelkészek köré-
ből is olyan kifakadásaival találkozunk
az elégtelenségnek, mint aminőket
mostanában olvashatunk a napisajtóban,

arra valóban nem lehattunk elkészülve.
S hogy a reformátusok konventjét meg-
előző vegyes konferencián a lutheránu-
sok arra kériék az értekezletet, hogy a
javaslatba vett államsegélyt ne fogadja
el, az, ha nem nemzetiségi okokból tör-
tént, egészen érthetetlen előttünk.

Lesz alkalmunk erre még visszatérni;
ezuttal a református papság kifogásai
közül akarunk egyikre néhány észre-
vétel tenni. Azon az értekezleten is, mely
a napokban lefolyt a fővárosban s ame-
lyen püspökök és főgondnokok voltak
jelen, felette sokat hangsúlyozták a ter-
ménybeli, ugynevezett kepe-fizetések be-
szüntetését s a papi fizetéseknek egé-
szen az állam terhére történő kiszolgál-
tatását. Amint szerintők azt az 1848.
XX. törvényzikk is elrendeli.

S akik tudják, micsoda nehézség-
kel jár a papi jövedelmeknek kepe ut-
ján való beszédese; akik látják és ta-
pasztalják, hogy ez az ő gyakorlat
mennyire nem fér már bele az előha-
ladott államélet modern keretébe; s
akik érzik ennek a lejárt rendszernek
épen a lelkési állást oly mélyen meg-
alázó súlyát: azok egy pillanatig sem
esodálkoznak, ha a társadalom legintel-

TÁRCZA.

Szimptomák.

Azt hiszem, hogy mindenkinek
Át kell esni már azon,
Álmodozni — álom nélkül.
Csónakázni — szárazon.

Csak egy fűszerebb reggel,
Csak egy forróbb szemsugár,
S villogó felhő-sereggel,
Délihábball — itt a nyár.

S bár az ember czimboráit
Mind leiszsa egyedül,
Egy zsebkeendő illatától
Mostan úgy megrészegül.

Feje nehéz, gyomra üres.
Csak a szíve van tele,
Szüntelenül egy mosolygó
Kép incselkedik vele.

Oda gondol, oda sóhajt,
Oda érez, oda néz —
Forró homlokára simul
Gyöngéd tulvilági kéz —

És ha ír: a tollához kap
Egy kis démon hirtelen —
S bármit ír: a papíron csak
Ez a szó áll: szerelem.

Gyulafehérvári Lantos.

Az ösvény lefelé visz.

— Irta: Krúdy Gyula. —

I.

Bálintról még soha sem volt beszéd az
írásaimban. És ez kár. Vele meg kell ismer-
kedni. Különösen pedig ama történettel, ame-
lyik kedvtelen, fekete esteken játszódott le
az Angyal-zugbeli házban. A fekete este ko-
mor szárnyuhanással telepedett le a ház-
tető felé, világosság szűremlett ki az ut-
czára a ripszfűgönyökön át. A fák lomb-
jai között sóhajok támadtak. És e sóhajok
repülve, búsan ereszkedtek le a Tass Bá-
lint házára. Mohos emitt a vénhedt zsidely-
földel, a kémény itt-ott düledező és odabenn
a szobában Bálint járt-kelt. A gyermekek
egy sarokban pizmogtak, az asszony . . .
de éppen ő a hősnője e mesének, Tilda.
Tilda pedig szenvedett.

II.

Megint egyet-mást említenem kell. Ugyanis
Tildáról sok mindent beszéltek lánykorában.
Jót és rosszat vegyest. No, tulságos rossza-

kat nem éppen, de főként szerelmekről, és
egyéb ügyes érdekes dolgokról. Tilda egy
kedves név. Nemde, egy szőke karsu leány
neve ez, akinek szürke szeme álmodozon
tekint a világba? Keze fehér és könnyű,
arcán melázón borong a leányálmok puha
fénye. Ő csakugyan ilyen volt és fehér, né-
míleg hideg arca alatt epedő szív lakott.
Szerelmek, szerelmek, — apró, de édes szen-
vedésekkel teli regények jelölik ama éve-
ket, amelyek addig peregetek le, amíg Tilda-
ból Tass Bálintné lön. A szív gyakorta ál-
modik, azonban Tilda már úgy született,
hogy nála az ő kicsi leány-szíve mindig ál-
modott. A világ buta és gonosz. Rettenete-
sen gonosz. És megrótták Tildát, hogy férj-
hez tudott menni Tass Bálinthoz, mikor
nyilvánvaló vala, hogy Bálint a legkisebb
szerepet sem játszá a leány-szív világában
— ellenkezőleg . . .

A férfi barangolt a világban. Pénzek usz-
tak el természetesen, mikor nagysokára elő-
jött, egyedül a házikó maradt meg itt az
Angyal-zugban a nagy gazdaságból. És némi
holdacsokák.

De itt volt Tilda is, Tilda.

Régen, — mi sok idő előtt, Bálint ekkor
még mindenféle klasszikai tudományokat ta-
nult a fehér barátoktól, akkor a tizenegy

ligensebb, legmagyarabb osztálya, a református papság, minden törvényes alkalmat és helyzetet fölhasznál, hogy papi tekintélyére és a vallás-erkölcsi élet biztos fejlődésére oly kártékonyan ható kepe-rendszer valahára kitöröltesék az intézmények sorából.

Nem is csodálkozik senki, ha a református papság az egyházi élet pangásáról panaszol: hívek és lelkész között ez a fizetési rendszer olyan természetellenes állapotot teremtett meg, amely csak arra alkalmas, hogy templomot és közönséget, lelkészt és híveket minél jobban elválasszon egymástól.

Szomorú dolog, de így van. S fájdalom, ezen az államkormányzat még most nem változtathat. Mert a többször említett 1848. XX. t.-cz. betűjének végrehajtása, amely minden bevett válásfelekezeti papjának állami fizetését czélozza, nem csak pénzügyileg lehetetlen, de éppen egyházpolitikai tekintetből is még csak a messze jövődől által megoldható nehéz feladatok közé tartozik.

Be kell tehát érniök a református papoknak is ez idő szerint a legtöbbször, amit az államkormányzat nyújthat, hogy t. i. nem fizetést, hanem segélyt ad azoknak, akik azt valóban megérdemlik.

Készséggel elismerjük, hogy a református papság nem egy és ugyanazon szolgálatot teljesítette a magyar közművelődésnek, mint a görög-keleti egyház lelkészei; de ez a törvényjavaslat azért szabadelvű, hogy egyforma mértékkel mér az állam pénztárából minden felekezet papjának s ellenszolgálatul sem intézményei, sem jogai feláldozását nem kívánja; csak egyet követel meg: hogy aki a segélyt elfogadja az államtól, az legyen becsületes állampolgár.

Az agrárszociális mozgalom.

Budapest, 1898. február 26.

Az ideai szocialista mozgalomban olyan agitációt lehetett észrevenni, amely három irányban működött és amely a kormánynak háromféle intézkedését tette szükségessé, hogy a kiterjedt izgatás ellen kézzel fogható eredményt lehessen elérni. Ez a három irány a „P. Corr.” fejtegetései szerint a következő:

Az első az a szociálizmus, mely a tavalyi rossz aratás folytán keletkezett nyomort és inséget választotta kiindulópontnak és veszedelmes volt, mert igazi nyomorról, éhezokról és inségekről volt szó, akikkel szemben kevés kilátás volt arra, hogy fegyveres erővel lehessen eredményhez jutni. Az éhezőnek nem imponál a szurony, mert az elszánt és a gyors halált inkább választja, mint a hosszú szenvedést; a kórház és a börtön neki megváltás. Ha tehát ezek lázadnak fel, az veszedelmes.

Itt nem is használt a kormány egyetlen katonát sem, nem rendelte el a legkisebb hatalmi rendszabályt sem; de nem is várt arra, hogy a törvényhozás intézkedjék, hanem kenyeret küldött oda, ahol éhezők voltak, pénzt, vetőmagot, szerszámot és egyéb szükségességeket, ahol segélyre szoruló és szűkölködők voltak. A hatóságok a legnagyobb gyorsasággal jártak el, a nyomort enyhítették, ha nem is szüntették meg egészen és a folytatólagos működés az ember szeretetnek ezen a terén a legszebb eredményeket fogja felmutatni.

A második szocialista irány Várkonyi firmáját viselte magán és a földfelosztás, meg az adófizetés megtagadásának az elvén alapszik. A mezei munkások és parasztok a hatóságokat és a birtokos osztályt fenyegették, és itt, ha parasztlázadásra nem akartak juttatni a dolgot, gyorsan és erőlyesen kellett beavatkozni. A zavargók ellen kiállították az egész rendelkezésre álló csendőrséget és nagyszámú katonaságot. A rendet szuronyal tartották fenn, a szigorú fellépés általában ismét helyreállította a törvenytiszteletet és biztosította életét és

vagyonát a fenyegetett társadalmi osztálynak, amely már mind a kettőért reszketni kezdett és a statárium kihirdetését követelte. Az izgatók és bujtogatók ellen igénybe vették a rendőrséget, mely ugy a fővárosban, mint a vidéken nagy határozottsággal és rendkívül kedvező eredménnyel működik. A kormány itt dicséretre méltó sikert vívott ki, mit az összes politikai pártok osztatlan elismeréssel honorálnak a legkészségesebben. Az inficiált vármegyékben, hol még nyolcz nap előtt a birtokosok kétségbeesésének kiáltását lehetett hallani, ma megnyugtató, kielégítő hírek érkeznek.

A harmadik szocialista irány az, amely megtagadja a mezőgazdasági munkát, aratási szerződést nem köt és nagy arató-sztrájkot készít elő. Itt újból be kell válnia a kormány tavaly kipróbált előrelátásának, elégséges munkaerőről kell gondoskodni és a tényleg dolgozó munkásokat meg kell védeni a sztrájkolók támadásai ellen.

E mellett és párhuzamosan gondoskodni fog a kormány a munkások felvilágosításáról, kioktatásáról és jó utra terítéséről, és ez irányban az ország, s nemcsak Magyarország, hanem egész Európa közvéleménye is, alapos és jól megérdemelt bizalommal van, mely bizalom a múlt tapasztalataira és a jövő programjára teljes joggal támaszkodhatik.

Márczius 15-kének megünneplése.

Nagy-Enyed város hazafias polgársága a márczius 15-iki országos ünnepből szintén kiveszi méltó részét. A város érdemes polgármesterének meghívására e hó 23-án — szerdán — délután 3 órakor városunk közönségéből mintegy 57-en gyűltek össze a városháza dísztermében, hogy márczius 15-ének ünnepi programját megállapítsák. Az értekezletet, mint elnök, Kovács Gyula polgármester nyitotta meg, a jegyzői teendőket pedig Z. Szőcs Sándor tanácsos teljesítette. Kovács Gyula az értekezletet megnyitván, szép szavakban emlékezett meg a márcziusi ünnepről, és egyben felhívta a jelenlevőket, hogy a folyó évi ötvenedik év-

éves leánya volt a Bálint szíve hölgye, — és im, amint előjött most, koravéne, harmincznegy esztendővel vállán, Tildára gondolt. Aki majd mosolygó derűt hoz a roskadozó házba. És így némileg boldogok lesznek. Tilda ekkor már huszonöt éves volt. A nagynéni, akihez árvaságba elkerült, többet foglalkozott pákosztos macskáival, mint vele. És ekkép történt valahogy, hogy a szegény Tilda férjhez ment Bálinthoz.

Csöndes, szomorú évek gyümölcse volt az a két szőke gyerek, kik még csak kedvtelenebbé tették a Bálint és Tilda életét. Itt nem volt szerelem. Boldogság annál kevesebb. A férj koppadt és vén, az asszony szomorú, álmodozó.

— Miért kedvtelen, Tilda? — kérdezte Bálint az első esztendőben.

Az asszony boldogtalan mosolylyal nézett maga elé.

— Miért? Ah, hisz én gondolom, elég vidám vagyok.

Tass Bálint lehajtotta fakó, ránczos arcát. Mereven nézett a földre.

— Ugy, ugy . . .

És így maradt minden. Így, amint a szív lassan elfeledi a régi álmokat, a régi lángból hamu lett. És csönd is támad. Mindegy.

Kicsit előnk még, aztán meghalunk és nem lesz több semmi baj . . .

A ház pedig roskadtan, véne figyelte a tűnő időt; annak a két embernek, aki benne lakott, már mindegy volt, akár lesz reggel, akár fekete éjszaka marad örökké.

III.

Ébren nem jó álmodni.

Tilda azonban ezt nem gondolta meg. És im egyszer azt álmodta, hogy ő végtelen boldogtalan. A két kis gyerek ott sirt az öleiben. Eh, miért sirt e két poronty, mikor nincs oka rá? Lám, neki volna oka sirni. És nem sirt, mert az nevelés és gyöngeséges volna. A gyermekek! Az anyai szeretet nem konvencionális soha. Tilda azonban csak úgy szerette gyermekeit, amint éppen . . . No hát szerette, szerette, mert im vannak itt is, ott is anyák, akik forrón és boldogon ölelik keblükre az apró embereket.

Ám ezek, a Tilda gyermekei, rossz volt, hogy jöttek. Mert minek? Csak nehezebbé és kellemetlenebbé teszik ezt a nyomoruságos életet. Ha már itt vannak, hát jó. Kapnak enni, inni. Ruházatban sem szűkölködnek éppen, egy vén asszony eléggé felügyel rájuk, hogy a kúba ne pottyanjauak. Csak ne sirnának annyit. Ez a fület hasogatja Tildának. És végtére minek ide a gyerek?

Ahol nincs is soha egy derűs pillanat, jókedvű hang, felvillanó mosolygás.

Hát így a fiatal délután benézett az ablakon. A tavasz, meg egyéb édes dolgok kopogtattak az emberek szívében. Meg dalok is, melodiák, túltömött buzgó zsongás; a vérdús hullámokban ring tova az ereken. Tilda az ablaknál ült és kitekintett az utcára. Színes fellegek látszottak, melyek más tájakról és más emberekről szóltak. Más életet is látnak maguk alatt mindenfelé; boldogságot, vagy ha azt nem, mámort legalább, örömeiket, amelyek megtöltik az üres szíveket. Vannak emberek, akik erre szomjaznak, és vannak, akik ezt kínálják. Vannak.

Emitt azonban nem jár senki.

Soha senki.

Ugyan ki is lakhatnék erre? Ez csak egy zug. Nem is kellemes csönd van ugyan itt, meg sok por, itt-ott lombos hárs kopint az ablak üvegén, ha a fuvalom meg-simogatja a leveleket. A házak aprók, nesztelenek, az emberek a nappal munkás óráiban másfelé járnak. Az asszonyok a gyermekekkel foglalkoznak. Főznek, meg egymás közt sugdosódnak. Unalom csak és semmi poézis, vagy valami más egyéb. Por száll, messze egy toronyban harangoznak.

forduló méltó megünneplésére tegyék meg indítványukat. Az értekezlet a polgármester kérésére Szilágyi-Farkas, Lázár István és János Sándor hozzászólásai után a következő programban állapodott meg:

Márczius 15-ike ötvenéves jubileumának programja.

Délelőtt:

- I. A város ünnepélyes fellobogózása.
- II. Reggel 7 órakor 12 ágyu-lövés.
- III. A tűzoltó- és népzenekarok a város utcáit bejárák.
- IV. 10 órakor istentisztelet a róm. kath. és ev. ref. templomokban.
- V. 11 órakor részvétel a fótanoda ünnepén, külön program szerint.
- VI. 12 órakor 12 ágyu-lövés.

Délután:

- VII. Gyülekezés a városház előtt 1/23 órakor. 1. A Hymnus elénekzése. 2. A „Talpra magyar meghallgatása.
- VIII. 3 órakor felvonulás a sétatéri fedett táncz helyiségbe. Az itt lefolyó ünnepély áll: a) zene, b) ének, c) Lázár István tanár ünnepi szónoklatából.
- IX. 1/25 órakor felvonulás a ref. temetőbe Sándor Elek, mint a város 1848-beli nemzetőrpáncsnokának sírjához. Itt Szilágyi-Farkas ref. lelkes ünnepi beszéde.
- Ugyanekkor több 1848-beli honvéd tiszt sírjának megkoszorúzása.
- X. Az életben levő városi 48-as honvédek megvendégelése.

Vegyes hírek.

— **Kérjük t. olvasóinkat hátralekös előfizetéseik gyors beküldésére.**

— **Közgyűlés.** Az alsófehérvármegyei gazdasági egyesület rendes évi közgyűlését márczius hó 6-án tartja meg a vármegyei háza nagy közgyűlési termében.

— **Városi közgyűlés.** Nagy-Enyed város képviselő-testülete folyó hó 28-án (hétfőn) d. e. 10 órakor közgyűlést tart, mely tisztújítással lesz egybekapcsolva, amennyiben a

Tilda összeránczolt homlokkal ül az ablaknál és kitekint a fiatal időbe. A levegőben árnyak suhannak, régi leányábrándok emlékei. Alakok, arczok sokasága rajzik föl, elaltatott szerelmi dalok csendülnek újra. És hívják őt.

IV.

Igy nehéz ezt folytatni. És voltaképpen kegyed, édes, mindezt könnyen megérti. Az asszony unatkozik, az asszony szomorú, az asszony ébren álmodik. Balint a fejét valamire lógázza. A kert végében nézi a fű növést, nehé a felhőket, madárfüttyöt les, meg a fejében így susognak lassan tova a gondolatai: Az asszony... Az asszony. Ó, Tilda, szerencsétlen. Miért? Egyáltalán tud-e ő gondolkodni már? És mindegy, mindegy. Így vagy úgy. Akárhogy. Csak valami komiszság ne legyen a vége. Roskadt a teste, a szeme kialvó, vén, nincs negyven még az éve, — és csak úgy teng-leug, míg Tilda majd kicsattan az egészségtől.

Igy gondolkozott Tilda is. S im egyszer az jutott eszébe, — hogy körül kellene nézni a városban. Mióta asszony lett, azóta nem is volt kedvére sétálni.

Feláll. Néhányszor köröskörül sétál a szobán. Később lassan öltözködni kezd.

Aztán kilépett a kapun: Az ösvényre. Arra, amely lefelé visz.

nyugdíjazás folytán megüresedett I. tanácsosi és főjegyzői állások választás utján ez alkalomból fogják betölteni. A közgyűlés nevezetesebb tárgyai a következők: Az árvai és más közpénzeknek mely takarékpénztárba leendő elhelyezése felett névszerinti szavazás. Szabályrendelet megalkotása a vásár-rendtartás tárgyában. Tanács jelentése a városi tisztii nyugdíj-alap állapotáról. Az 1897. évi majorsági és árvai számadások előterjesztése. Több magán-kérvény előterjesztése és végül elnöki előterjesztések.

— **Választások.** A folyó hó 28-án tartandó tisztújító széken lesz betöltve a Nagy-Enyed városánál üresedésben levő I. tanácsosi és főjegyzői állás. Az első tanácsosi állásra Sándor Jenő szolgabíró pályázott, a főjegyzői állásra hallomás szerint Bedő Béla háromszékvármegyei szolgabíró.

— **A történelmi és természettudományi társulat** választmánya e hó 24-én — csütörtökön — délután 4 órakor tartotta meg rendes választmányi ülését Gyulafehérváron, a városháza nagytermében. Az ülés igen látogatott volt és sok illusztris tagját láttuk ott e társulatnak, így Ujfalusi Tódor József, Gergely Ignác, Imecs Jákó kanonokokat, Novák Ferencz kir. tanácsos, polgármestert, Nemes Samuel törv. elnököt, Bartha Győző törv. bírót, Szilágyi Farkas, Gáspár János, Cserny Béla, Ávéd Jákó, Zlamál Ágoston tagokat, Kóródy Péter egy. titkár, Issekutz János egy. ügyész és másokat. Az érdekes tárgysorozatú ülést Csató János kir. tanácsos, alispán, elnök pont 4 órakor nyitotta meg. A bejelentések közül örömmel vette tudomásul a választmány, hogy Gyulafehérvár szab. kir. város a Hunyadi-szoborra szánt múlt évi 1000 frt adományát befizette és ugyanennyit szándékozik a folyó évben is adakozni. Bemutatott a milleniumi érem, melyet a társulat az ezredéves kiállításon való részvételével nyert. Közgyűlését a társulat május havában egy később meghatározandó napon fogja megtartani. Beható tanácskozás tárgyát képezte a tagsági díjak mikénti beszedése iránt beterjesztett javaslat. Tudomásul vette a választmány az évkönyv megjelenését és több adminisztrációs kérdés elintézése után az elnök elítélésével fél 6 órakor az ülés véget ért.

— **Sorozás.** Gyulafehérvár város főszorozása f. évi márczius hó 1-én reggel 8 órától kezdődőleg tartatik meg.

— **Aranylakodalmát** ülte szoros családi körben e hó 23-án társadalmunk egyik általánosan ismert és tisztelt tagja Török Antal, jóságos nejével Barabás Krisztinával. Magunk részéről is szerencsekívánatainkkal járulunk a szép nap emlékehez, s adja Isten, hogy annak idején a gyémántlakodalomról is beszámolhassunk!

— **Hangverseny in spe.** Mint biztos forrásból értesülünk, a Bethlen-főiskola ifjúsága márczius hó 19-én fogja megtartani jó hírnevűk örvendő és tánczszal egybekötött hangversenyét, melyre már most felhívjuk a tánczkedvelő ifjuság figyelmét, hogy a papákat és mamákat jó eleve megpuhítsák és a részvételre ösztökéljék!

— **Aranylopás és pénzverés** czimen a budapesti Országos Hírlap Jókai egyik regényéből merített újdonságot talál fel olvasóinak és Jókai fantáziáját követve azt írja, hogy az erdélyi Érczhegységekben, épp mint a Jókai regényében, szörnyen lopják most az aranyat és azt maguk a tolvajok verik ki aranypénzzé. Az Országos Hírlap hírével szemben kijelenthetjük, miszerint az Érczhegységben ezen nagyméretű tolvajlásokról, kiküldött detektívek és budapesti rendőrökről, mit sem tudnak. Aranytolvajok és illetőleg tolvajbányászok mindig voltak és lesznek, de nagyobb mérvű tolvajlások, melyek üldözése különleges intézkedések tételét igényelnék, újabb időben elő nem fordultak.

— **Bankett.** A „Nagyenyedi Épületlakatosárugyár“ és a „Nagyenyedi Könyvnyomda és Papírárugyár“ részvénytársaságok részvényesei a város vendéglője (régii városháza épülete) külön helyiségeiben folyó hó 27-én déli 1 órakor közebédet tartanak. Egy teríték ára 2 frt 50 kr. A rendezőség.

— **A piknik utóhangjai.** Hogy a héten lezajlott hushagyói piknik kedélyesség, fesztelenség tekintetében emberemlékezet óta egyike volt a legsikerültebbeknek, az már kétséget sem szenvedhet, ezt mindenki látta, érezte és érezi, ki azt végig élvezte. Ennek dokumentálására szolgál azon rögtönzött estély is, melyet a honvéd tisztikar — élén a rövid időn népszerűvé lett parancsnokka! Szabó Lajos századossal — csütörtökön este rendezett a tisztii étkezdében, mintegy morzsikájául a piknik morzsájának s melyen vendégül látta — az elhelyezési viszonyokhoz mérten — a piknik rendező bizottságának és a pikniken részt vett családapáknak nagy részét. A vendéglátó tisztikar „morzsika“ czimén dus vacsorával fogadta a szép számú társaságot, jó borral és cigányzenével villanyozta fel a kedélyeket. A szíves házi gazda, Szabó százados pohárköszöntővel üdvözölte a tisztikar vendégeit, melyre Kovács Gyula polgármester válaszolt, örömet fejezván ki, hogy a megszokott és soha meg nem lazult jó viszony a katonaság és polgárság között az érintkezés terén is a régi kedves gyakorlatba lépett ismét. Láng Gyula főhadnagy a piknik gazdasszonyait s általában nőit éltette, mert nekik köszönhető első sorban, hogy a hamisítatlan jó kedély olyan forrásba jött, hogy ime már harmadik este vagyunk együtt. Nem hiányoztak a mulatóságos produkciók, szavalatok sem és ezekben Láng főhadnagy, Kovács János, Cirmehadnagy, Fischer József szereztek derült perczeket a vidám társaságnak, mely a késő éjjeli órákig élvezte a szíves és jól eső vendégszeretetet és akkor azon reményben oszlott szét, hogy talán már hozzájut a hamuhintés megkezdéséhez.

— **Csalás hamis váltókkal.** Zsurka Sándor és Borza Epifán m.-b.-bocsárdi lakosok a magyarigeni Erdély-Hegyaljai Takarékpénztártól 150 frtot csaltak ki hamis váltók alapján. A hamisítás csakis a váltók lejártakor derült ki, de még is sikerült az egyik tettest, Borza Sándort, még idejében elcsipni. A másik hamisító azonban megszökött.

— **Ünnepély.** A gyulafehérvári róm. kath. főgimnázium díszes kiállítású meghívóban jelzi, hogy XIII. Leo pápa áldozó papságának 60-ik s megkoronáztatásának 20-ik évfordulója alkalmából — hálaadó istentisztelet után — a Hungária szálló dísztermében 1898. márczius 3-án d. e. 10^{1/2} órakor zártkörű ünnepet rendez, és pedig úgy a tanári kar, mint a tanuló ifjuság részvétele és közreműködése mellett. A meghívóval közölt műsor a következő pontokból áll: 1. Pápai hymnus, előadja a főgimn. vegyeskar. 2. Az egyház élete, irta

Kemenes Ferencz, szavalja Burger Arthur VIII. oszt. tanuló. 3. Hymnus Kölcseytől, előadja a főgimn. vegyeskar. 4. Alkalmi felolvasás, tartja Bálint György főgimn. tanár. 5. A magyar ifjuság üdvözlő dala a pápához, szövegét írta Bálint Gy., zenéjét szerette Resch L. György ének- és zene-tanár, előadja a főgimn. vegyeskara. 6. Óda XIII. Leóhoz, írta és szavalja Fejér Gerő főgimn. tanár. 7. A magyar zászló-hűség, induló, írta Platon, előadja a főgimn. zene-kara.

— **A gyulafehérvári Veres kereszt egylet,** legutóbbi „Fillér-estélye“-nek szép sikerétől indítva, legközelebb újra estélyt rendez tombolával és előadással egybekötve. A rendező bizottság fáradhatatlan buzgalmu einöknöje: Avéd Jákóné, már többeket megnyert a közreműködésre. Így Bervei Jónás Tercsi k. a. czimbalmozni fog, Halász Aranka k. a. énekel, lesz ezenkívül ének-kvartett, dialog, szóval több mulattató szám.

— **A gyulafehérvári takarékpénztár.** Ez intézet a napokban tartotta meg 26-ik évi rendes közgyűlését. Az igazgatóság jelentése szerint a pénztári forgalomban 509,911 frt 09 kr szaporodás volt a múlt évben, a mennyiben az 1896. évben az összes bevételek és kiadások összege 6588.149 frt 59 kr, 1897-ben pedig a bevételek és kiadások összege hét millió 096,060 frt 68 kr-ra rugott. A szép reményekre jogosító pénztárat az összes üzletágakban jelentékeny eredményt mutat föl. Az Ujjfalussy József dr. elnöke alatt tartott közgyűlés elfogadta az igazgatóság jelentését, a nyere-mények felosztására vonatkozó javaslatát magáévá tette és jegyzőkönyvi köszönetet szavazott az igazgatóságnak s felügyelő bizottságnak körültekintő és eredményes munkálkodásáért.

— **Gyermek-gyilkosság.** A maros-koppándi román lelkész leánya bűnös szerelmének következményeit elrejtendő, teljesen kifejlett és élve született gyermekét anyja segítségével megölte és a kamarába ásta el. A bűn napfényre kerülve, a vizsgálat a lelketlen anya és bűntársa ellen megindított.

— **Székely fiuk elhelyezése.** A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara a múlt évben kiképzés végett 461 székely fiút helyezett el magánipari műhelyekben és kereskedésekben. Ebből esik Csikmegyére 175, Háromszékmegyére 34, Kis-Küküllőmegyére 24, Maros-Tordamegyére 133, Torda-aranyosmegyére 36, Udvarhelymegyére 58 és Bukovinára 1. A fiuk az ország különböző részeiben mintegy 45 városban oszoltak meg s valamennyit úgy az iparosok, mint a kereskedők teljes ingyenes ellátás mellett alkalmazták. A kamara fölbuzdulva az akciónak évről-évre fokozódó sikerein, elhatározta, hogy a székely fiuk elhelyezését tovább fogja folytatni. E végből a tavaszi elhelyezés érdekében a mozgalmat már most megindította. A folyamodványok a felvétel iránt az illetékes vármegyék főispánjaihoz márczius hó 20-ig nyújtandók be. A folyamodványhoz csatolandók: a keresztlevél, iskolai, orvosi és ujjalozási bizonyítványok. Elhelyezést csak a 13-ik életévet betöltött és 16-ik életévet meg nem haladott s legalább 4 elemi osztályt végzett fiuk kérelmezhetik. Kereskedésekbe csak 2 gimnáziumi, polgári vagy felső népiskolai osztályt végzett fiuk vétetnek föl. Közelebbi tájékozást ez iránt a szolgabirodságok, körjegyzőségek, lelkészek, tanítók és községi előljárárságok nyújtanak.

— **Nyilvános számadás és köszönet.** A helybeli kir. orsz. fegyintézet őrszemélyzete által folyó hó 19-én saját temetkezési és betegsegélyező egylete javára rendezett tánczvigalom bevétele 167 frt 80 kr volt, mely összegből levonva 60 frt 03 kr kiadást, a jótékony cél javára megmaradt 107 frt 77 kr tiszta haszon. E szép eredményhez szíves felajánlásaikkal a következők járultak hozzá: N. N. 25 frt. Könyvnyomda 6 frt. Uray László, Klemm czég, Winkler János, Hermann és Baumann, Lakatosgyár 5—5 frt. Makovicska Ottó 3 frt. Dr. Winkler Albert, Dráveczky Gusztáv, Bálint János, Harmath Miklós, Balla testvérek, Hageá Bazil, Munk N., Kovács Gyula, Schönberger Mór, Lázár István 2—2 frt. Korbuly Bálint 1 frt 50 kr. Nuszbaum József 1 frt 50 kr. Fekete Károly 1 frt 20 kr. Csató János, Róder Antal, Boer Áron, Baráczy Albert, Szathmáry Mózes, Harmath Antal, Pásztori Vilmos, Fischer József, Fonyó József, N. Géza 1—1 frt. Sándor János 70 kr. Egresy István 60 kr. Oláh András, Tóth Sámuel, Kralik A., Mester János, Kalmár István, Szathmáry Jenő, Mathé Balázs, Demény József, Szabó István, Junász Lajos, Szathmáry József, Vermesi Árpád, Sulyok Ferencz, ifj. Gréf János 50—50 kr. Rosnyai Dezső, Nagy Lajos, Musa Imre, I. m., Moga N. 30—30 kr. Seres Miklós, Puskás Károly, Szász János, Burczán Endre, Szöcs Mihály, Bálint Károly, Melász János, Molnár B. 20—20 kr. Fogadják mindnyájan, s különösen N. N. ur, ki a fegyőrség iránti szíves jóindulatának ez alkalommal is oly szép jelét adta, továbbá a tisztakar, mely a védnökséget ezuttal is szíves készséggel vállalta el, mi által mulatságunk sikerét biztosította, egyelőnk nevében kifejezett halás köszönetünket. Nagy-Enyed, 1898. febr. 23. A rendező bizottság.

— **Egy díszárjegyzék.** Épp most beérkezett hozzánk a sokszor kinttettett cégnek, Mühle Vilmos es. és kir. udvari szállító, Temesvárott, főárjegyzéke magvakról, fakról, virágokról stb.-ről, mely bő tartalmára, valamint szakszerű összeállítására nézve az osztrák-magyar monarchia legjobbjának nevezhető és mely bennünket igazán meglepett. A katalógus Légrády Testvérek, elsőrendű budapesti cégtől oly finom és elegáns alakot nyert, mely műiparunknak nagy haladását mutatja, melyet az osztrák műipar sem halad tul. Ezen díszárjegyzék kívánatra Mühle Vilmos urtól, Temesvárott, ingyen küldetik szét és azért minden érdeklődőnek ajánljuk azt elkérni.

— **Sulyos csapást képez a gazdára** nézve, ha a vetőmag beszerzésénél csalódik, ezért csak üdvözölhetjük Haldek budapesti mag-nagykereskedőt valamennyi gazdasági szaklapban közzé tett ama nyilatkozatáért, hogy az általa árusított heremagnak származására vonatkozó szavatosságot nemcsak a magra, hanem az ebből termő növényre is kiterjeszti. Reméljük a gazdák érdekében, hogy a többi magkereskedő is követni fogja ezen csakis dicséretreméltó példát.

— **Ideál** a címe Szemere Miklós legújabb röpiratának, mely csak a napokban került ki a sajtó alól. A nobiles és gvallér szerzőnek rövid idő alatt ez már a harmadik műve, melylyel a közönség elé lép. A „Fair play“ és a „Fiatal véreim“ általános feltűnést keltett munkáihoz méltán sorakozik ez a harmadik mű is, az „Ideál“. Ebben a szerző a nála megszokott előkelő modorban ötletszerűleg foglalkozik a jelen-

kori magyar társadalom négy főhatalmasságával: a szabadtömvesség, sajtó, judaizmus és szocializmussal. Keztyüs kézzel, könnyedén, csevegésszerűleg tárgyalja ezeket a kérdéseket. Mindenikről elmondja saját egyéni nézeteit, és mindeniknek felsorolja nagy vonásokban a tulkapásait. A 64 oldalra terjedő munka megjelent az „Athenaeum“ kiadásában és kapható minden könyvkereskedésben. Ára 30 kr.

— **A Magyar Könyvtár,** mely oly sikerrel versenyez a nálunk annyira elterjedt Reclam-féle füzetekkel, ismét hat számot bocsát világra. A sort mint 23. szám Byron egyik leghatalmasabb alkotása, a „Manfréd“ című drámai költemény nyitja meg, melyet Ábrányi Emil, a kiváló költő és műfordító ültetett át magyarra és látott el bevezetéssel. A következő szám Porzó (Ágai Adolf) négy gyönyörű elbeszélést tartalmazza, melyek elseje, a „Viola Vera“ adta a füzet címét is. A 25. füzet a modern francia színműirodalom egyik méltán leghíresebb termékét, Sardou „Váljunk el“-jét adja, mely, mióta színre került, állandóan megmaradt nemzeti színházunk műsorán. Fordítása Fái Béla tollát dicséri. A 26. füzet élén Deák Ferencz neve áll, az ő leghíresebb beszédét, az 1861-iki első felirati beszédet kapjuk benne, melyet a középiskolai tanterv szerint minden gimnáziumban olvastatnak, mely azonban minden művelt magyar ember könyvtárában is helyet kell hogy foglaljon. A 27. füzet a görög irodalom tereire is rálep a „Magyar Könyvtár“, az antik görög tragédia legfelségebb alkotását, Aischylos „Lelánczolt Prometheus“-át közzölve, Zilahy Károly erőteljes és hű fordításában, melyet Tóth Resző látott el kitérő bevezetéssel. Végre a 28. füzet Bárony István egy pompás elbeszélés-gyűjteménye: „Vadásztörténetek“. A legközelebbi füzetek közt lesz Molière Dandin György-e, Hevesi Sándor fordításában, melylyel a „Magyar Könyvtár“ új Molière-fordítása indul meg. Egy-egy füzet ára 15 kr. Megjelentek Lampel R. könyvkereskedésében, Andrassy-ut 21 Kaphatók minden könyvkereskedésben.

Meteorologiai jelentés febr. 23-tól febr. 26-ig.

Nap	Ora	Lég-nyomás 700+	Hő	Szél iránya és erő- sége	Bor- lat	Csapadék	Hő napi max. min.
7	61-7	-1-3	NW ₁	0	—		
23	2	60-9	+8-2	—	0	—	+8-2 -1-3
9	62-5	+2-8	NW ₁	0	—		
7	64-0	+0-5	N ₂	2	—		
24	2	65-5	+8-5	NW ₁	6	—	+9-0 +0-2
9	67-1	+4-0	—	7	—		
7	70-3	+3-2	N ₁	1	—		
25	2	70-6	+12-0	—	1	—	+12-2 +0-6
9	72-8	+5-0	NE ₂	0	—		
7	73-4	+1-2	W ₂	0	—		
26	2						
9							

Kilátás: Egyelőre derült, enyhe.

* A légnyomás tenger színére van átszámítva. — Hő C° fokokban. Szél iránya: N = észak, S = dél E = kelet, W = nyugat. Szél erőssége = 1—10-ig. Borulat foka = 1—10-ig. Csapadék mennyisége milliméterekben értendő. ● = eső, * = hó, ▲ = jég Δ = dara.

NAPIREND.

Vasárnap, február 27. Gazdasági népies előadás Magyar-Igenben d. e. 11 órakor. Előadók: Mórágvi István v. iskolai igazgató, Zöld József urad. gazdatiszt. — A papíráru- és lakatosgyár részvénytársaságok bankettje d. u. 1 órakor Nagy-Enyeden.

Hétfő, február 28. A Testgyakorló Egyesület gyakorló órája d. u. 6-7-ig. — Nagy-Enyed város közgyűlése d. e. 10 órakor.

Kedd, március 1. Országos vásár Abrudbányán és Zalatnán.

Kérjük a városi hatóságokat és az egyletek elnökségeit, hogy a gyűlések idejét jó előre lapunkkal közölni sziveskedjenek.

Apróságok.

Megfelelt.

Az ut melletti csárda ajtójában állott bizonyos repke uracs.

— Hová, háová, kis galamb? szólította meg kaczer mosolylyal a kecses juhásznoćkét, ki férje szamarát a majorból hazafelé terelgette.

— Majd a faluba, felelt a szép menyecske.

— Hát ismered-e ott N. kisasszonykát?

— Ismerem bizony.

— Jer hát, édes tubiczám, végy át tőlem egy pár csókot és vidd el a kisasszonynak, mivel hamarabb oda érsz; én még más faluba is szándékozom, csak estére jövök vissza.

— Oh, édes ifju ur! Szamaram még hamarabb ér a faluba, adja csak annak át az ajándékot! Ezzel a hölgyecske a bögöly-csipés miatt már jól ellődult szamar után virgonczan szökdécselt s a leder uracsot pedig a fakepnel hagyta.

Lehetetlen.

Fiat ember: Az éjjel kegyedről álmodtam és megkértem a kezét.

Hölgy: S én mit feleltem?

Fiat ember: „Nem“-et mondott.

Hölgy: Nem, az nem lehet. Emlékezzék csak, talán rosszul hallotta?

Trompf.

V... asszony néhány nap előtt elment egy divatárusnőhöz kérdezősködni egy szolgáló iránt.

— Szeretném főleg tudni, mond N... asszony, hogy becsületes-e s tud-e jól megbízásokat teljesíteni?

— Ami a becsületeséget illeti, arról jól állhatok, — mond a divatárusnő. — Ami azonban a megbízásokat illeti, azokat bizony nem igen tudja teljesíteni. Így például, amint méltóztatik szintén emlékezni, tizszeruél többször küldtem őt nagyságodhoz egy százhusz forintos számlával, amivel nekem nagyságod már két év óta tartozik, és soha nem hozott nekem egy krajczárt sem.

Közgazdaság.

A tenyészállatok felneveléséről.

Irta: Bartók Géza kir. állattenyésztési felügyelő.

Felolvasatott az alsófehérvármegyei gazdasági egyesületnek 1898. február hó 20-án Alvinczen tartott népszerű gazdasági előadásán.

A gazdálkodó ember munkájával arra igyekszik, hogy földjének termékeiből és állatainak haszná után megéljen és azokból még a jövőre meg is takarítson.

Hogy a szántó, mező, erdő, szőlő és kertek földje milyen bánásmódban részesüljön és mifélek legyenek azok a termékek, hogy a gazda földje után a legjobb hasznot lássa, annak megbeszélését más hivatottabbakra hagyom.

Ez alkalommal tisztelt gazdatársaim és

az érdemes hallgató közönség engedelmével csak azon haszonról és annak mily módon való előállításáról ohajtanék egyet-mást elmondani, amit a gazda állatainak tartása után elérhet.

A jó gazda nem azért tartja állatait, hogy bennük gyönyörködjék, hanem hogy azokban vagy földjei és háza körüli munkáihoz igazható munkaerőt, avagy állati termékeket, u. m.: húst, tejet és az abból valókat, továbbá zsirt, gyapjút stb.-t nyerjen, az évi szaporulatból pénzt lásson, esetleg több haszonczélt is összekössön és mellesleg földjének jó erőben való tartásához a nélkülözhetetlen trágyához hozzájusson.

Ezekhez a különféle haszon-nemekhez a tenyésztett állatok különfélek, sőt az egyféle állatok fajtái is különböznek ahhoz képest, hogy az állattenyésztésnek mi a célja. Azért minden gazdának, aki állattenyésztéssel foglalkozik, tisztában kell a tenyésztés céljával lenni és azzal, hogy célja elérésében miféle állatnem és miféle fajta felel meg a legjobban.

Miután ezzel a kérdéssel az állattenyésztők csakhamar tisztába jöhetnek, ha a helyi általános gazdasági és saját külön viszonyaikat behatóan megvizsgálják és az összes befolyó tényezőket fontolóra veszik, nem látom szükségesnek, hogy a mostani alkalommal az amugy is rövid időt erre a kérdésre pazaroljam. Olyan állati terméket úgy sem fog senki sem előállítani, melyet egyáltalán nem, vagy csak haszon nélkül tud értékesíteni, aminek előállítása saját gazdasági viszonyai közt tehát többbe kerül, mint érte kapni lehet. Nem hiszem például, hogy olyan helyen, ahol a tejet eladni nem lehet, valaki sok fejős tehenet felállítson, tartson, avagy olcsó legelő hiányában valaki istállón étesen juhokat, hogy azokról drágán termelt és olcsón eladható gyapjút nyirjon.

A tenyésztendő állatnem és haszon-irány megválasztását minden józanul gondolkozó és a viszonyokkal számolni tudó gazdára bizva, áttérek rövid előadásom tulajdonképeni céljára, tudniillik annak megbeszélésére, hogy azon állatokat, amelyeket a gazda az előbb elmondott haszon-célok valamelyikének elérése végett kiválasztott és tenyésztetni kíván, hogyan nevelje magának. És itt előre bocsátom, hogy minden gazda leghelyesebben cselekszik, ha azon állatokat, amelyeket haszon-céljának elérése végett tartani kíván, maga neveli magának. Azok a kezdők, akik vétel útján kénytelenek tenyészállataikról gondoskodni, nagyon sok csalódásnak lehetnek kitéve, mert a megválasztásnál nincsen egyéb támpontjuk, mint az állat külsője, ez után kell annak használhatóságára következtetni, ami általánosságban bevalhat, de nem mindenkor feltétlenül megbízható.

A tenyész-, vagy magállatok jó megválasztása az állattenyésztő gazdára a legnagyobb fontosságu, mert jórészt attól függ, hogy a tenyésztéssel járó fáradságát siker fogja-e követni, vagy sem. Minél nagyobb gondnal, körültekintéssel és szakértelemmel választja ki magának valamely gazda tenyészállatait, annál nagyobb eredményt, annál nagyobb hasznot várhat utánuk. Ebből az is következik, hogy a tenyész-, vagy magállatok értéke az utánok származó haszon nagysága arányában épen úgy emelkedik, mint a földbirtoké, amely jó munkálás, árkolás és dudva eltávolítása által termékenyű lett téve.

A gazda mesterségének folytatásához nélkülözhetetlen eszközét birja tenyészállataiban, azokat a pillanatnyi kecségtető előnyökért ne adja ki kezéből, ha csak jobbakkal nem pótolhatja, mert úgy jár vele, mint azon mesterember, aki kézi szerszámait bocsátja áruba.

Reátérve már most a tenyészállatok megválasztására, amelyt az előbb mondottakban már nagfontosságúnak jeleztem, e részben irányadó elv gyanánt azt a régi közmondást ajánlom megtartandónak, hogy „az alma nem esik messze fájától.“

Legelőször tehát a szülőket kell szemügyre vennünk, mert nem új dolog az sem, hogy a szülők tulajdonságait az utódokban is kereshetjük.

Ugyanigy van ez az állattenyésztésnél is; azok a tulajdonságok, amelyeket az utódokban elérni akarunk, már a szülőknél meg kell hogy legyenek. Így, aki huszár alá való lovat akar nevelni, amelynél azt szeretik, hogy háta egyenes, rövid, lábai erősek, hibátlanok, szemei jók és magassága a mértéket meghaladja (158 cm.), nagy hibát követne el, ha hajlott, gyenge, petyhült és hosszú hátú, roskadt, pókos lábú, havi vakságban szenvedő és mértéken aluli kanczát használna, vagy jó kanczáját ilyen hibás mén alá bocsátaná. Jó tejelő tehenek nevelésére jó tejelő tehenektől és ugyanilyen tehen után származó bikától való borjúkat válasszunk. Hasonlóképen az olyan juhászban, ahol finom gyapjút akarnak termelni, nem szabad durva és hibás gyapjuval bíró kost alkalmazni, avagy aki akár sonka-készítés, vagy más okból hus-sertéseket tenyész, szintén hibát követne el, ha zsir-termelésre hajló fajtákból választana tenyészállatot.

De nem elégséges, ha csak a különleges tenyész-célokra vagyunk a tenyészállatok szülői kiválasztásánál figyelemmel. Nem elég csak arra nézünk, hogy a tenyészállat szülői azon különleges tulajdonságokkal bírjanak, melyeket tenyészczél gyanánt kitűztünk, hanem arra is különös, sőt még nagyobb figyelem fordítandó, hogy azok szabályosan kifejlődve, mindenféle hibáktól mentesek s jó egészségi állapotuak legyenek. A tenyészállatokkal is úgy vagyunk, mint a vetőmaggal; itt is áll, hogy ki mint vet, úgy arat. Hitvány, csenevész, beteges anya-, vagy apaállat után ne várjunk egészségtől duzzadó, erőteljes és használható ivadékot.

Lehetőleg kerülni kell a tenyésztésnél az olyan állatokat is, amelyek a rendes fajta tulajdonságokkal és sajátságokkal nem bírnak.

A rendes jellegtől eltűnő kivételek elrontathatják a sokszor évek hosszú során kifejlesztett fajta-jelleget, és ha egyéni tulajdonságai talán nem is elűtők, ivadékaik iránt mégsem viseltethetünk bizalommal. Tudjuk, hogy még a verebek és fecskék is kiverik maguk közül a fehéreket.

Nem szokás például a magyar fajta szarvasmarhánál az olyanokat tenyészállatoknak meghagyni, amelyek jól kifejlett, feketevégű szarvakkal nem bírnak, amelyek szutyakján, szemhéján rózsaszínű foltok vannak, amelyek csóka-szeműek, fehér körműek, avagy farkbojtjuk is fehér, bőrük puha, rózsaszínű és ritka, finom szőrökkel fedett. A piuzgaui fajta szarvasmarhánál pedig ki szokták a tenyésztesből rekesztetni az olyanokat, amelyek szutyakja nem tiszta rózsaszínű, szarvai aránytalanul nagyok és végükön feketék, a fej

nem egészen tiszta barna-vörös, a fark és farktó fel a keresztig nem fehér. A mongolicza sertéseknél nem szokás az olyanokat tenyésztésre meghagyni, amelyek nem csigázott, szőke, göndör szőrrel vannak fődve, avagy orrmányuk és szembéjük egészen vagy részben rózsaszínűek, fuluk rövid, felálló és körmük fehér.

Mindezen szabálytalanság, sőt egyéb bajok, u. m. az elkorcsosodás és a meddőség is a rokonyoztatás és beltenyésztésnél sürbben jönnek elő, midőn valamely tenyészállat saját ivadékával, vagy az ivadék egymás közt párosul; az ilyen lehetőleg el kell mellőzni. Azért nem okszerű, ha valamely község apaállatait az illető községben szerzi be; különben is jó minél gyakrabban a vért frissíteni és azt be nem várni, hogy a meddőség, vagy egyéb bajok jelentkezzenek. Gazdasszonyaink bevett szabálynak tartják, hogy ha kevés a csirke, vagyis nem jól kelnek a tojások, akkor kakast kell cserélni, és ez nagyon helyes, mivel nem egyéb vérfelújításnál, aminek előnyös és hasznos voltát a régi gazdasszonyok bizonyosan tapasztalásból tudták.

A tenyészállatok megválasztásánál figyelem fordítandó még arra is, hogy az apaállat him jelleggel, az anyaállat nő jelleggel bírjon. A him jelleg az állatoknál általában erőteljesebb, nagyobb, csontosabb, keményebb, durvább testalkatban és szilajabb vérmérsékletben nyilvánul meg. A himnek első testrésze, a nő állatnak hátsó testrésze van inkább kifejlődve. A himnek a fej nehezebb, a nyak vastagabb, gyakran elzsírosodásra hajló, a mar izmosabb, a mellkas öblösebb, a lábak vastagabbak, míg a lágyék és farrészek fejletlenebbek. A nőállatoknál finomabb a fej, a nyak, kevésbé öblös a mellkas, ellenben a lágyék és farrészek jobban fejlődtek s általában jámborabbak, szelidebbek.

A him jelleggel bíró nő állatok és viszont a nő jelleggel bíró him állatok mellőzendők a tenyésztésből. Az már a természet rendje, hogy az asszonyok sem igen kedvelik a tejeles képű, vékony dongájú, gyenge férfiakat, viszont a férfiak sem igen futkosnak a bajszos, szakállas asszonyok után.

Általában mindig nagyobb gond fordítandó a him állatokra, mivel azok hibája sok utódra érvényesül, míg a nő állatoké csak a saját utódain. De viszont a hímek előnyös tulajdonságai is több utódra örökítenek át, minél fogva a rájuk fordított költséget gyorsan térítik vissza. Hibás eljárás, ha községek az apaállatok árán akarnak takarékoskodni, pedig egy kis számítással hamar reá jöhetnek tévedésükre.

Ha például egy tenyész bikáért, amely 200 frton alul alig kapható, valamely község a jobb minőséget figyelembe véve 400 frtot fizet, de a jobb bika után már az első évben darabonként csak 5 forinttal nagyobb a borjuk értéke, jó üzletet csinált a község, mert 80 borjunál az értékgyarapodás 400 frt, négy év alatt legalább másfelezer frt. Ezzel az összeggel fizette vissza a község lakosságának azt a 200 frtot, amivel a jobb bika egy közönségesnél többet került.

Az anyaállatoknál, habár szintén gondosan alkalmazandók az általános tenyésztési szabályok, mégis, az előbb elmondottaknál fogva, oly szigorúan nem szükséges azokhoz ragaszkodni, mint az apaállatoknál.

Anyállatoknál az átörökíthető hibáktól

való mentesség mellett főleg a medence kellő bőségére kell tekintettel lenni, nehogy a szülést nehezítse, és a tőgyre, hogy a fiatal állat kielégítően táplálkozassék. Tejelő állatoknál ezenkívül természetesen oly tőgyalkotás is kívánatos, amely bő tejelésre enged következtetni, aminél nem elégséges egyedül a tőgy nagyságát figyelembe venni, hanem annak finomságát, erezettségét és a tejűkröt is, mely alatt teheneknél a tőgy azon részét szokták érteni, amely a hátsó lábak mögött és fölfelé terjed. Koczáknál arra is kell nézni, hogy minél több kifejlett csecsbimbó legyen alattuk, mert ez egyrészt azt mutatja, hogy sok malacot várhatunk és hogy azokat fel is nevelhetjük.

Ha mindezeket a tenyészállatok szülői kiszemelésénél figyelembe vettük, nyugodtan neki kezdhetünk a saját céljainkra szolgáló tenyészállatok tenyésztéséhez.

A tenyésztés a párosítással veszi kezdetét, ezt nem lehet a gazda tetszése szerint intézni, itt belejátszik a természet, az állatok ösztöne.

(Vége következik.)

C s a r n o k.

Régi magyar tánczok.

Irta: Tarczai György.

A farsangi vigalmak hanyatlásáról elmélkedvén, fogtam hozzá előző cikkem megírásához, mely a régi magyar királyi udvar mulatságairól szólt. A táncz hanyatlásával kezdhetném jelen fejtegetéseimet is, ha ezt a tárgyat oly régen el nem csépeleték volna. Köztudomásu, hogy a tánczról, mint művészetről, ma már alig lehet beszélni: azok a többé-kevésbé erőltetett szagulozások, melyeknek az ember a nyilvános bálokban tanuja, nem sorozhatók ide; a színpadon bemutatott tánczok is tulnyomó részben pusztá bravurfittogatásból állnak. Régi igazság, hogy a művészetek, ha egyik-másik águk fölül is kerekedett a többin, egymástól elszigetelten soha sem virágoztak: a modern irodalom, a modern képzőművészetek terén elhatalmasodó dekádencia magyarázza meg a tánczolás művészetének a hanyatlását is. A táncz évtizedek óta merő modorosságokból áll: elszakadt a nemzeti talajtól, mely minden művészi megújulás kuforrása. A képzőművészetekben dúló manirizmusnak egy időre véget vetett a természeti kép kultuszához való visszatérés, mely a hazai környezetben gyűjtőben benyomásait, ha nálunk nem is, külföldön nemzeti vonások kifejeződését is lehetővé tette. A tánczművészet mind maig sem tudott modorosságából kibontakozni: az ugynevezett műtánczok mind ennek a hibájában szenvednek s ez már keletkezésük módjában gyökerezik, mely homlokegyenest ellenkezik a művészet természetes törvényeivel. Amily szoros a természet és az ábrázolás módja között való viszony a képzőművészetben, épp oly benső a kapcsolat a zene és táncz között s az utóbbi virágzásának idejében mindenkor a muzsika után igazodott, azzal gyakran egyszerre született meg, holott ma a műtánczszőr meg sem értik egymást, gyakran a mesterkelten összetakolt tánczfigurákhoz szabják a muzsikát.

Ahol nemzeti zene nincs, ott nemzeti tánczokról szó sem lehet, a kettőnek szoros benső kapcsolatából következik, hogy az előbbinek az elkorcsosulásával lépést tart a tánczművészet hanyatlása is. A régi magyar

zenéről általánosan ösmeretes, hogy szoros összefüggésben állott nemzeti költészetünkkel. E kapocs végkép csak a nemzeti hanyatlás korában szakadt meg, mikor is költészetünk csaknem teljességgel idegenből táplálkozik, nemzeti zenénk szinte merőben czigánykézre kerül s igazában magyar tánczaink is feledésbe merülnek. Amiket ma magyar tánczoknak nevezünk, azok szinte mind a nemzetietlen kor utáni időkből valók s korántsem higyük, hogy a népies tánczok a régi magyar koreografiát a magasztaságában őrizték meg. A magyar népkorántsem olyan konzervatív természetű, mint a minőnek általában hiszik; ami neki tetszett, azt habozás nélkül vette át mindenkor, nem kérve, hogy honnan jön. Különösen áll ez a látás körébe eső dolgokkal és szokásokkal s azért, ha valahol, úgy a művészetek terén helytelen dolog a népiest az ő nemzetivel azonosítani, aminek az ötletről építészeink egy része pláne nemzeti stílust akar teremteni. Azt hiszem, csak komolyabb kutatásokra volna szükségünk s könnyen kimutathatók, hogy amit ma par excellence magyar diszító művészetnek tartunk, annak a motivumait nyugati szomszédainktól kölcsönöztük. A gránátalma, rózsas és tulipán formáiból összerótt ékítményekkel, mint a minők a cifra szűrőn láthatók, e sorok írója olaszországi eredetű s a XV. századból való miseruhákon is találkozott, sőt „magyar motivumokkal” ékes régi himzések Flandriában, Németországban is könnyű szerrel gyűjthetünk s nem egy muzeumban is találunk. A magyar paraszt tanulékonyosságának megdöbbentő példája a rohamosan terjedő alföldi szocializmus; de hogy a táncz terén maradjak, az még e század első felében is vidékenként különböző nevek alatt ösmeretes, népies tánczok ma már szintén feledésbe merültek. Kiszorította pedig ezeket a csárdás, mely pedig a negyvenes években belőlük keletkezett s amelyet ma az elite-bálokban szokásos üvöltésektől eltekintve, a legmagyarabb vidékek parasztjai is csak úgy járnak el egyhangu taposásával a földnek, mint az uri szalonok parkettjén.

Miként a csárdást, úgy tanulta el régen is a paraszt az uraktól a tánczot, melyet, figuráit egyszerűsítvén, a magáéval ellentétben palotásnak nevezett el. Ezzel az elnevezéssel már a XV. századtól kezdve találkozunk s korántsem jelenti azt, amit ma alatta értünk. A mai értelemben vett palotás, azt hiszem, nem egyéb, mint külsőségeiben átalakított változata a menüetnek, melyet a régi magyarok kezdetben gunyosan minétnak neveztek (Csokonai is így emlékezik meg róla: „Kezdődik a minét, dupla főhajtással”), miként a körmagyar is a francia négyes hazafias fölbuzdulással átgúrt változata s a Védegylet korában a harninczas években keletkezett. A múlt századbeli palotás népies formája s az akkoriban még mindig kedvelt magántáncz keverékéből keletkezett a toborzó, melyet a Napoleon-háborúk alkalmával a verbunkos huszárok jártak s amely ösereditiséget aligha nem a Rákóczi korában megszerzett hadi vagy tábori tánczokhoz közzönheti, amelynek emléke akkor még bizonyára élénken élt a nép körében.

A tábori tánczra alkalmazható elnevezéssel már Brandenburgi Györgynek egy levelében is találkozunk, aki többek között azt írja, hogy II. Lajos király és más urak a tobor-tánczot jártak. Ennél régibb

tánczról kétséget kizáró adatot nem találtam.

A nemzeti fejedelmek korában divatozó tánczokról a legtöbb adatot báró Radvánszky Béla gyűjtötte össze, aki egy emberöltőre terjedő fáradhatatlan kutatásaival a XVI. és XVII. századbeli Magyarország egész magánéletét föltárta több kötetre terjedő magvas munkáiban.

E kiváló történettudósunk s a XVII. századbeli Simplicissimus nyomán sorolom föl azokat a tánczokat, amelyekre igazán ráillik a régi magyar tánczok elnevezése s amelyek mindegyikének megvolt a maga, többnyire fuvó és pengető hangszereken előadott zenéje: a magyar zene, melyet a lantosok szerettek s a hegedősök, majd a cigányok vitték széjjel városból városba, kastélyból udvarházba.

A mai értelemben vett bálokat a régi magyarok nem ösmerték, de alig volt ünnepe, lakoma, egyéb összejövetel, ahol a fölpezsdülő jókedv nyomában tánczra nem kerekedtek volna. Nem programszerűen rendezték e táncmultságokat; mint ma s talán azért voltak oly vigak, holott ma a valósággal hadi terv módjára, nagy körültekintéssel rendezett bálokon rendszeren éppen az hiányzik, ami a fő: a jókedv.

Ami a régi magyar tánczok természetét illeti, erre vonatkozólag Simplicissimus, e rólunk és magáról fölötte rokonszenvesen író német megjegyzése igen találó; azt mondja, hogy a magyar táncz többnyire ballet, vagyis játéktáncz. Ilyen volt az Apór Metamorfoziséban ösmertetett egeres-táncz, amelynél egyfelől leányok, másfelől legények állottak sorfalat egymással szem-

ben, oly módon, hogy közöttük egy tánczoló pár végig lejtethetett, kétszer körül járván a sorokat, a tánczoló elváltak s egyedül jártak tovább, miközben a leány egyre távolodni igyekezett tánczosától, ki csak kezénél fogva ragadhatta meg ismét.

A „Macska fogd meg az egeret“ kezdetű nótát énekelték ezalatt a többiek, míg a tánczos ismét a leányhoz nem jutott, mire a többi párok tánczára került egymás után a sor.

A süveges táncznál a legény két-három fordulót járván el, tánczosnót választott s addig csalogatta, kerülgette, míg az el nem kapta a magasan lobogtatott süveget, mire néhány párosan ellejtett forduló után ő választot tánczost, akit szintén tőle telhetőleg kifárasztani igyekezett. A szövétnek es táncznál vigyázni kellett arra, hogy a tánczoló föl ne gyujtsanak valamit; ezt különben rendszeren két legény kezdte, ki körül lejtven a termet, két leányt szemelt ki, elébe térdelt, átnyújtotta a gyertyákat, mire azok folytatták s kézzel-kézre menven a lobogó szövétnek, fölváltva tánczolt legény és leány. E tánczot különösen lakodalmon járták (a porosz királyi ház tagjainak lakodalmán ma is a szertartáshoz tartozik a fákyatáncz), miként a menyasszony tánczát s a koszorúüzést is; az előbbinél a menyasszonyt sorra tánczoltatták a férfi vendégek mind, még a papok is, mint azt Bethlen Gábor lakodalmán Kassán az egyik püspök esete bizonyítja, aki nem karolhatván át a fejedelemszöveget, zsebkendője csücskénél fogva vezette tánczlelépésekben az egész terem körül. XVI. és XVII. századbeli tánczaink közül soknak csak a neve maradt fenn; hogy

idegen tánczok is kezdtek divatba jönni, azt a lengyel változó bizonyítja, melyet nagyon kedveltek, mely aligha volt egyéb a lengyeleknél táncmultságokban ma is elmaradhatatlan nagy mazurnál.

Simplicissimus még több régi magyar tánczról megemlékezik, némelyik leírása nála azonban zavaros. Ő írja le a halotti tánczot, amelyre Czinka Panna is szerzett muzsikát. E bizarr tánczjáték minden valószínűség szerint a középkorból eredt, midőn a fekete halál Európáig megrázkélt az embereket, mit ezek megszokván, valami kétségbeesett humorral néztek szemébe, figurálták ki, ahogy csak lehetett. E hangulat nyer kifejezést a középkor végső szakában a képzőművészet terén általánosan elterjedt haláltánczokban, amelyek csontvázal tánczoló s különböző koru és rendű embereket ábrázoltak; a festészetben Holbein haláltánczai a leghíresebbek. Középkori maradvány lehetett a haláltáncz, melynél a társaság egyik tagja hanyatt fektet a földön s miután lepedővel letakarták, a többiek lassu lépésekkel körüllejtették. Borzalmas multság ez, írja a jó Simplicissimus, s mily veszedelemmel járhat, arra vonatkozólag óvó példál fölhozza, hogy a Felvidéken egyszer, amint a táncz végeztével letakarták a földön végig nyulót, ez csakugyan halott volt.

Szerkesztőség:

DR. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.

Kiadó:

Nagyenyedi Könyvnyomda és Papírárgyár részvénytársaság.

Nyomatott a Nagyenyedi Könyvnyomda és Papírárgyár részvénytársaság könyvnyomdájában.

EGÉSZEN FRISSEN ÉRKEZETT.

Előre bátorodom a birtokos uraknak szives tudomásukra hozni, hogy **valódi javított** Wermorel peronoszpor-permetezőim már utban vannak, ezekből a mult évben is közel 40 drbot adtam el és aki csak tehette, még utána rendelt; ez biztosítást nyújt, hogy ezek a legjobbak. Az idén érkezendők között még az a javítás is van, hogy folyadék-tartójuk oly kemény ércből készül, mely képes a kékkő-oidat pusztításának ellent állani. **Legkönnyebben szétszedhető**, bárki által igazítható és összeállítható. **Teljes jótállás** mellett árusítom el 12 és 14 frton. Ezek fölül Deák Tamás ur, Budapest székesfőváros szőlő- és gyümölcsgazdasági intézője, ugy nyilatkozik, hogy ez idő szerint a legjobbak. Ugy a minta permetező, mint a nyilatkozat nálam már is megtekinthető. Kékkő **legerősebb**, legolesőbb napi áron, nálam mindig kapható. Nemes aczélből készült **kaszáimat** jótállás mellett jó előre szintén ajánlom.

Ajánlom minden háztartáshoz, különösen üzletek, pincék, raktárakhoz és csatornához biztos, méreg nélküli

EGÉRI RTÓ

szereimet; az eredményért **szavatolok**, ellenben a pénz visszaadatik.

Raktár: **Bisztritsány Lajos** urnál **Nagy-Enyeden.**

1345 7-52

Maláricsik G.
Sátor-Alja-Ujhely.

A leghiresebb gőzmalmi liszteket leszállított áron ajánlom.

Tisztelettel értesítjük az építető közönséget, vállalkozókat és hivatalokat, hogy bizományosunk **Bisztritsány Lajos** urhoz Nagy-Enyedre nagyobb mennyiségű

ROMAN és PORTLAND CZEMENTET

küldtünk. A beocsini cement legjobbnak bizonyult minden gyártmány felett. Bizományosunk bármely állomásra a fentebbi beocsini gyártmányokból legolesőbban szállít bármekkora mennyiséget.

Tisztelettel

BECSINI CZEMENT UNIÓ.

Korona-tyukszem- és szemölcs-tapaszt mindenkinek ajánlok. Egy doboz ára 30 kr. Biztos eredményről szavatolok, ellenben a pénzt teljesen visszaadom. **Friss caviárt, angolnát, pisztrángot, szárdiniát** és orosz halakat jutányosan ajánlok.

Egy 13-14 éves **tanulónak** elfogadtatik. **Jó erkölcsű és**

Bisztritsány Lajos.

Friss székely túró és kaskavál mindig kapható.

